

„JUVENTUS ACADEMICA“

VEIKIA SLAPTA LIETUVOS JAUNIMO SĄJUNGA — TEISINGU KELIU — NAUJAS LAISVOSIOS POGRINDŽIO SPAUDOS LEIDINYS

JULIUS VIDZGIRIS

Lietuvių tautinio pasipriešinimo ir laisvės kovose jaunimas visuomet buvo priešakinėse eilėse. Tai liudija visa mūsų istorija ypač naujaisiais laikais — nuo paskutinio Lietuvos ir Lenkijos jungtinės valstybės padalijimo. Jaunimas visais laikais jautriau išgyveno tautos nelaimę kilniais idealais, jame visuomet buvo daugiau ryžto ir aukos dvasios. Tai būtų labai blogas ženklas mūsų tautai, jei šiandieninis Lietuvos jaunimas nepasizymėtų šiomis savybėmis. Bet taip nėra. Ką tik Vakarų, įveikęs tarybinės izoliacijos sieną ir pavojus, pasiekė naujas pogrindžio leidinys „Juventus academica“. Jis atnešė žinią apie senesniai įsisteigusią slaptą Lietuvos jaunimo sąjungą.

Visi, kas bent kiek pažįsta tarybinio totalizmo sistemą, gerai žino, kad joje visiškai neleidžiama pasireikšti tiems, kurie nenori plaukti valdžioje įsistiprinusio marksizmo-leninizmo pasroviui. Ką jau bekalbėti apie kokias nors organizacines pastangas šalia vienos viską monopolizuoti pasišovusios komunistų partijos. Tikslai pirmame pokario dešimtmetyje už Lietuvos laisvę ginklu kovojo partizanai šitos pasaulio galybės pretenzijų nepaisė ir

KGB AGENTAI LONDONE

OLEG GORDIEVSKIJ IŠDAVĖ SOVIETŲ ŠNIPŲ LIZDĄ

Rugsėjo 12 d. Britanijos užs. reikalų ministerija pranešė, kad Sovietų ambasados Londone konsulininio skyriaus vedėjas Oleg Gordievskij, kuris kartu buvo ir sovietų slaptos tarnybos KGB viršininkas Britanijoje, paprašė šiame krašte politinio prieglobsčio ir pasakė, kad jis nori būti demokratinio krašto piliečiu ir gyventi laisvėje. Kartu jis suteikė Britų slaptoms tarnyboms informaciją apie 25 Sov. Sąjungos piliečius, kurie užsiima šiame krašte šnipinėjimu.

Britanijos užs. reik. ministro pavaduotojas, pasikvietęs Sovietų ambasados charge d'affaires Levą Parahiną, įteikė jam sovietų piliečių sąrašą, kurie turi trijų savaičių laikotarpį palikti D. Britaniją. Sąrašė išvardyti šeši diplomatai, šeši ambasados tarnautojai neturintieji diplomatinio statuso, septyni sovietų prekybos misijos pareigūnai, vienas Narodnyj bank tarnautojas ir penki žurnalistai.

Sovietų ambasada jau prieš mėnesį turėjo žinių, kad vienas aukštas jų pareigūnas dingio, bet, kad jis paprašė ir jam buvo suteikta teisė gyventi Anglijoje, oficialiai sužinojo tik dabar.

Tarp ištremtųjų diplomatų yra trys gan aukšto rango Sovietų ambasados Londono pareigūnai: pirmieji sekretoriai Jurij Ježov, Viečeslav Kalitin ir Borys Karčagin. Po to eina Sovietų konsulato sekretoriai V.G. Tokar ir A.N. Meretikov ir atache D.M. Vasiljev. Pašalinintųjų sąrašė įrašyti taip pat ambasados šoferis ir sargybinis. Tačiau didžiausias sovietų šnipų lizdas buvo jų prekybos misijoje ir tarp žurnalistų. Įskaitant KGB pareigūnų šeimos narius, Londoną turės palikti 84 sovietų piliečiai. Pirmoji jų grupė išskrido Aerofloto lėktuvu rugsėjo 14 d.

Kaip britų saugumo organams žinoma, Oleg Gordievskij yra baigęs Maskvoje specialią saugumiečių mokyklą ir 1962 metais gavo KGB paskyrimą. Pradžioje jis „studijavo“ Patrice Lumumbos universitete, Maskvoje, kur dauguma studentų yra iš „trečiojo pasaulio“ kraštų. Po to jis vadovavo sovietų šnipams, siunčiamiems su falsifikuotais dokumentais ir įvairius užsienio kraštus. Vėliau jis pats buvo išsiųstas į Kopenhagą, kur jis sekė Vakarų spaudą. Oleg Gordievskio „veikla“ Skandinavijoje buvo visą laiką sekama Danijos saugumo organų. Nuo 1966 m. keturis metus jis dirbo Sovietų ambasadoje, Kopenhagoje. Trumpam buvo grįžęs į Maskvą ir nuo 1972 m. vėl atvyko į Danijos sostinę, kur dirbo iki 1978 m. Manoma, kad tuo laikų jis padėjo bendradarbiauti su britų žvalgyba.

1982 metais Oleg Gordievskij buvo atsiųstas į Londoną, tariamai konsulo pareigoms. Iš tikrųjų gi jis buvo Arkadijaus

Gouko, tuometinio KGB viršininko Londone, padėjėju. Tačiau pastarasis š.m. balandžio mėn. buvo iš Londono ištremtas už bandymą „nupirkti“ slaptus dokumentus. Nuo tada Oleg Gordievskij pradėjo „laikiniai eiti KGB rezidento pareigas“. Prieš kelis mėnesius jis buvo tose pareigose patvirtintas.

Šiuo metu Oleg Gordievskij yra laikomas slaptoje vietoje ir apklausinėjamas. Todėl oficialiai nesakoma, kokių būdu jis iš Sovietų ambasados pasitraukė. Tai paaiškės tik po kelių mėnesių, kai baigs jį apklausinėti ne tik britų, bet ir amerikiečių bei kitų NATO kraštų slaptosios tarnybos.

Britų saugumo organai yra labai patenkinti, kad į jų tinklą pateko tokia stambi žuvis. Krašto saugumas reikalavo, kad iš Britanijos tuoj pat būtų pašalinti minėti 25 sovietų šnipai. Bet Britų spauda pažymi, kad tai nereikia, jog Britanijoje daugiau neliko sovietų šnipų. Birželio mėnesį kitas sovietų pabėgėlis sakė, jog vien tik sovietų karinė žvalgyba GRU Londone turi bent 40 agentų.

MASKVA ATSISKAITĖ

Rugsėjo 14 d., tuo laikui kai pirmoji ištremtųjų rusų grupė sulipo į Aerofloto lėktuvą skristi į Maskvą, Sovietų vyriausybė paskelbė, kad iš Maskvos ištremiami 25 britų piliečiai. Tarp pašalinamųjų yra 19 diplomatų, keli prekybos firmų atstovai ir žurnalistai.

Britanijos ambasadorius Maskvoje pareiškė protestą dėl visai nepateisinamo sovietų veiksmo.

Tarp Maskvai nepageidaujamų britų žurnalistų buvo išvardinti penki labiausiai patyrę: BBC televizijos korespondentas Tim Sebastian, Observer'io korespondentas Mark Frankland, Daily Telegraph — Robin Gedy, Daily Mail — Dennis Blewett, ir Reuterio telegramų agentūros — Alan Philips. Visi jie stengėsi informuoti Britanijos visuomenę teisingai ir objektyviai.

Tim Sebastian anksčiau buvo BBC televizijos korespondentu Varšuvoje, bet gen. Jaruzelskiui įvedus ypatingą apsaugos stovį, jis turėjo iš Lenkijos išvykti. Po to, jis parašė knygą apie Lenkijos „Solidarumo“ sąjūdį.

P.S. Pradėjus spausdinti šį laikraščio numerį, gauta žinia, kad atsilýgindami sovietams britai liepė išsikraustyti dar šešiams jų pareigūnams iš Londono: dviems diplomatams, dviems ambasados raštininkams, vienam žurnalistui ir vienam prekybos misijos nariui.

Laukiama Kremliaus atsakymo. Oficialiųjų sovietų diplomatų ir piliečių skaičius Londone sumažintas iki 205. Britų pareigūnų Maskvoje lieka 73.

kratinius idealus. Bendros pasaulinės raidos, ypač vadinamų Helsinkio susitarimų, skatinamas žmogaus teisių sąjūdis oficialiai galiojančios konstitucijos ribose, kaip dabar matome, per anksti ir pavojingai pabrėžė viešumos principą. Ėmė kurtis pusiau viešos visuomeninės iniciatyvos grupės, apsiribojusios gaivalinio sąjūdžio veikla. Negalima neigti šitų visuomeninių grupių pasiekimų ir laimėjimų. Jos sužadino plačiųjų visuomenės sluoksnių — šalyje ir visame pasaulyje — sąmonę, sąžinę, atsakomybės jausmą, norą ir drąsą veikti, iškėlė aikštėn daugybę skriaudų, neteisybų, nusikaltimų.

Tačiau šitas teisių sąjūdis pervertino savo jėgas ir viešumos principo veiksmingumą. Neįvertino pakankamai engėjų klastos ir organizacinio pajėgumo. Režimas kurį laiką pakentė viešumoje gaivalingai kylančio sąjūdžio veiklą, kad geriau išryškėtų jo dvasiniai įkvėpėjai ir vadaai, ir būtų lengviau juos vienu smūgiu likviduoti. Tai ir buvo padaryta pastariaisiais metais su komunistams būdingu sistemingu ir žiaurumu.

Mūsų tautiniam pasipriešinimui tai buvo dar viena skaudi, bet vertinga pamoka, kad negalima atsisakyti savų organizacinių pastangų. Sėkmingai kovoti su gerai organizuotu priešu galima tik turint panašią jėgą — savo organizuotumą. Prieš organizaciją reikia statyti organizaciją. Ir jeigu toji organizacija negali būti vieša, ji turi būti slapta. Bet visų pirma ji turi būti tikra organizacija, gerai apgalvota, labai drausminga, nepaprastai tvarkinga santalka, ne koks palaidas, tegu ir labai kilnių siekimų žadinamas, gaivalinis sąjūdis.

Todėl reikia džiaugtis ir sveikinti, kad mūsų antrą šimtmetį besitęsiančio pasipriešinimo ir laisvės kovos kelyje žengtas naujas reikšmingas žingsnis ir jį atliko mūsų jaunoji karta, įsteigdama slaptą Lietuvos jaunimo sąjungą. Ji save laiko Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos dalimi. Ji jau turi savo organizacinę struktūrą — valdybą, programos ir įstatų komisiją. Gerai žino, kad jos darbe „nedovanotinas bet koks bravūriškumas, jokia išorinė organizacijos atributika“, kad ji stovi prieš galingą prievartos aparatą, kad jai nereikia okupantų malonės. Ji remiasi savo teise turėti savąją nepriklausomą organizaciją. Slaptoji Lietuvos jaunimo sąjunga kalba „šimtų tūkstančių nužudytųjų geriausių Lietuvos sūnų — partizanų ir tremtinių, kovų už tėvynės nepriklausomybę didvyrių — mūsų jaunimo atstovų vardu“. Ji ragina mus visus, jaunos ir senus, taip gyventi, kovoti ir dirbti, tarytum nuo kiekvieno atskirai priklausytų tėvynės likimas. Dar pora žodžių apie LJS leidinį.

Vakarų pasiekusi kopija turi 25 puslapius. Trūksta titulinio lapo ir pirmojo puslapio. Leidinio antraštė „Juventus academica“ išaiškėja iš teksto, kuriame keliose vietose cituojamas pirmasis numeris. Iš to galima daryti išvadą, jog tai jau antrasis leidinio numeris, pasirodęs ne anksčiau kaip šiemet vasario viduryje (cituojama „Pravda“, 1985.2.14).

Čia spausdinamas platus Lietuvos jaunimo sąjungos valdybos pranešimas. Kur ir kada valdybos posėdis įvyko, nenurodoma. Sakoma, kad tame posėdyje buvo daugiausia svarstomas Jungtinių Tautų (pagal tarybinę terminiją — Suvienytųjų nacijų) organizacijos paskelbtųjų Tarptautinių jaunimo metų klausimas. Valdybos nariai pagerbė pernai nužudytą ukrainiečių didvyrio Valerijaus Marčenko atminimą, viningai sveikino užsienio pabaltiečių jaunimo užsimojimą surengti Taikos ir laisvės ryžto žygį Skandinavijoje.

Valdyba viso Lietuvos jaunimo vardu padėkojo Australijos lietuvių jaunimo sąjungos suvažiavimui už sveikinimą ir palinkėjimą sėkmingai rengti Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos 6-ji suvažiavimą. Valdybos posėdyje buvo išklaustas sąjungos programos ir įstatų komisijos pranešimas. „Kokie patrauklūs bebūtų ateitininkų, pavasarininkų ir kitų nepriklausomos Lietuvos jaunimo organizacijų idealai, jų nuopelnai auklėjant tuometinę jaunąją kartą, jų indėlis kovoje už

Tėvynės laisvę, — perėmę jų estafetę, apmąstę ir kūrybiškai įsisavinę turtingą palikimą, mes turime eiti savo keliu, stengdamiesi, kad mūsų ateitis būtų verta praeities“, — rašoma šiame „Juventus academica“ numeryje. Lietuvos jaunimo sąjungos programos ir įstatų redaktorių komisija, ieškodama tokios platformos, kuri patenkintų jaunimo daugumą, pasisakė už žmogaus teisių ideologiją, kurios pradmenis išdėstė rusų akademikas Andriejus Sacharovas savo veikale „Apie šalį ir pasaulį“. Komisija įžiūri aiškų skirtumą tarp lietuvių bei kitų tautų iš vienos pusės ir rusų jaunimo teisinio sąjūdžio iš kitos pusės. Vieniems pagrindinis tikslas — tautinė nepriklausomybė, kitiems — tik visuomeninės permainos. Derindami tautinius ir tarptautinius siekius, Lietuvos jaunimo sąjungos iniciatoriai savo pavyzdžiais laiko tokias asmenybes kaip Jeane Kirkpatrik, Jungtinių Valstijų prezidentas Reiganas, Andriejus Sacharovas, Aleksandras Solženicinas ir panašūs. „Jų aistringas žodis ir konkretūs darbai nuolat stiprina ir neleidžia palūžti, kviečia eiti tos pačios žvaigždės kryptimi“, skaitome Lietuvos jaunimo pogrindžio leidinyje.

Ten pat skelbiamas Lietuvos jaunimo sąjungos sveikinimas savo bendraamžiams tarptautinių jaunimo metų proga. Kita proga plačiau atpasakosime šio sveikinimo mintis, kaip ir sveikinimą Jungtinių Valstijų prezidentui Reiganui. Čia dar trumpai paminėsime kitus šio „Juventus academica“ numerio straipsnius.

Skyrelyje „Iš mūsų amžininkų kūrybos“ perspausdinami du poeto Vytauto Mačernio straipsniai: „Keli būsimojo lietuvių kataliko inteligento bruožai“ ir „Aš atnešiau jums saulės patekėjimą“ su įvadinėmis redakcijos pastabomis.

Spausdinama plati dokumentinio filmo „Meilė ir išdavystė“ recenzija ir du Salomėjos Nėries eilėraščiai.

Reikia pastebėti, kad Mačernio straipsniai ir Nėries eilėraščiai paimti iš nepriklausomybės metais ėjusio katalikų žurnalo „Ateitis“. Reikia tikėtis, kad kelią į Vakarus suras ir pirmasis „Juventus academica“ numeris. Savo braižu šis naujas periodinis leidinys skiriasi nuo plačiai užsienyje žinomos „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos“ ir pogrindžio „Aušros“ ir savaip užpildo žinių spragą apie šiandieninės Lietuvos problemas ir siekius. VIVAT JUVENTUS ACADEMICA!

PAPILDOMA BAUSMĖ KOSTAVAI

Užsienio spaudos agentūros pranešė, kad Sibiro koncentracijos lageryje dešimties metų laisvės atėmimo bausmę atliekantis gruzinas, žmogaus teisių gynėjas, Merab Kostava pastaruoju metu buvo nu teis tas papildoma penkerių metų kalėjimo bausme už tariamą lagerio taisyklių pažeidimą. 46 metų muzikologas Merab Kostava yra kalinamas jau nuo 1977 metų už tariamą antisovietinę veiklą, bet iš tikrųjų, kaip pastebi spaudos agentūros, dėl to, kad su grupe kitų gruzinų buvo įsteigęs Helsinkio susitarimų vykdymui remti komitetą.

NAUJAS TEISMAS UKRAINIEČŲ KOVOTOJUI?

Vakarų pasiekusiomis žiniomis, žymiajam ukrainiečiui kitaminčiui Josyf Terelya yra ruošiamas naujas teisminis farsas. Terelya vadovavo ukrainiečių katalikų komitetui, kovojančiam už Ukrainos katalikų Bažnyčios teisių atstatymą. Už veiklą šiame komitete Terelya buvo nu teis tas 20 metų kalėti ir jau atliko bausmę. Dabar Vakarų pasiekusiomis žiniomis, sovietinė valdžia jam ruošianti naują teismo procesą ir ketinanti nubausti jį dar dvylikai metų laisvės atėmimu. Ukrainiečių katalikų komitetas yra pogrindžio organizacija, kuri savo veikloje remiasi Helsinkio konferencijos paskelbtais principais.

DAUG PABEGELIŲ

Austrijos Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, šių metų liepos ir rugpjūčio mėnesiais komunistų valdomo Centro ir Rytų Europos kraštų pabėgėlių skaičius Austrijoje padidėjo net 30 procentų. Dviejų vasaros mėnesių laikotarpyje į Austriją pabėgo ir politinės globos pasiprašė 594 čekoslovakai, 260 vengrai, 83 rumunai, taip pat nemaža lenkų. Pabėgėlių pa-

LIETUVOJE

Lietuvaitės krepšininkės Japonijoje

Rugsėjo mėn. pradžioje Japonijoje įvyko pasaulio studentų sporto Universiada-85. Sovietų moterų krepšinio rinktinėje žaidė dvi lietuvaitės vilnietės V. Tumaitė ir R. Sidlauskaitė. Finale nugalėjo amerikiečių studentes pasekme 87:81.

Lietuviai irklavimo čempionate

Belgijoje įvykusiame pasaulio akademinio irklavimo čempionate aukso medalius pelnė S. Kučinskas ir J. Pinskus, sidabro — J. Narmontas.

Draudimai

Lietuvoje jau apdrausta beveik 72 proc. individualių automobilių. Daug kas apdraudžia motociklus, mopedus, valtis. Pernaį transporto priemonių savininkams po įvairių nelaimių buvo išmokėti 7 milijonai 200 tūkstančių rublių.

Meškeriodamas paskendo

„Tiesa“ aprašė įvykį apie jaunuolį Kęstutį Bakutį, kuris, pasiėmęs vyno, sėdo į valtį Avilio ežere ir išplaukė pameškerioti.

Žvejyba nesisekė, gal vynas, gal trūko kantrybės. Metė inkarą, įsipainiojo į jo virvę ir atsidūrė už laivo borto... Vanduo pasiglemžė jaunuolio gyvybę. „Šileliai“ tarptautinėse parodose Kauno radijo gamyklos pagaminti įvairių modifikacijų televizoriai „Šileliai“ bus demonstruojami net vienuolikoje tarptautinių parodų: Leipcege, Zagrebe, Italijos Bari ir kitur.

Ignalinos atominė elektrinė

Du mėnesiai praėjo nuo to laiko, kai Ignalinos atominėje elektrinėje numatytą galingumą pasiekė pirmasis pusantro milijono kilovatų reaktoriaus. AE statytojai pradėjo montuoti antrąjį tokios pat galios agregatą. Naujasis elektrinės energetinis blokas statomas sparčiau negu jo pirm-takas. Numatoma, kad antrasis reaktorius pradės veikti po metų.

Istatymas įspėja

Baudžiamasis įstatymas girtumą laiko atsakomybę sunkinančia aplinkybe, o tai reiškia, kad asmeniui, padariusiam nusikaltimą dėl girtumo, turi būti skiriama griežtesnė kriminalinė bausmė. Šitaip įstatymas įspėja linkusius girtauti dėl jų padidintos atsakomybės už nusikaltimą.

SADŪNAITĖS PERSEKIOJIMAS TEBESITĘSIA

Savaitraštis „The Universe“ rašo, kad sovietai nori konfiskuoti katalikiškos šeimos butą Lietuvoje.

Tas butas Vilniuje yra užregistruotas p-lės Nijolės Sadūnaitės vardu. Jinai, buvusi sąžinės kalinė, slapstosi jau nuo 1982 m., kad išvengtų kito arešto.

47 metų amžiaus p-lė Sadūnaitė išbuvo kalėjime 6 metus už tai, kad ji perraišė mašinėle vieną Lietuvos Katalikų Kronikos numerį.

„Jos atsiminimai iš gyvenimo sovietų darbo stovykloje, pasiekę Vakarų prieš dvejus metus, buvo atspausdinti keliose kalbose“, baigia pranešimą laikraštis.

KAIRIŲJŲ DEMONSTRACIJA

Komunistams artima Italijos proletarinės demokratijos partija, apie kurią telkiasi kraštutiniai kairieji, Romoje surengė protesto demonstraciją prieš žiaurų kitaminčių represavimą Sovietų Sąjungoje. Partijos vadovybė, kviesdama visus dalyvauti demonstracijoje prie Sovietų Sąjungos ambasados Romoje, atkreipė dėmesį, kad įvairių įsitikinimų kitaminčių nežmoniškas persekiojimas vyksta kaip tik Sovietų Sąjungoje, tai yra tame krašte, kuris save laiko visų socialistų tėvyne ir skelbiasi, jog užtikrina visiems savo piliečiams pačią plačiausią minties ir įsitikinimų laisvę.

daugėjimas Austrijoje yra siejamas su tuo faktu, kad vasaros mėnesiais iš komunistų valdomų kraštų į Vakarų atvyksta šiek tiek daugiau turistų, kurių dalis pasiryžta nebegrįžti į savo tėvynes. Austrijoje šiuo metu yra beveik 4.400 pabėgėlių iš Centro ir Rytos Europos. Dalis jų gyvena specialiose stovyklose, o kita dalis — privačiai. Daugumas jų tik laikinai pasilieka Austrijoje, belaukdami vizų į Ameriką ir į kitus užjūrio kraštus.

SU PAVASARIU EUROPON

Hypatia Yčaitė Petkus

(2)

Jokios laivų prielaukos nesuradau (pasirodo, būtų reikėję dar myliau-keitą eiti toliau). Smarkus lietus pradėjo pilti kai tik tada, kaiėjau per tiltą į Notre Dame. Amžią bėgyje turbūt buvo daug tokių keleivių kaip aš, radusių toje šventovėje vietą pasislėpti nuo audros. Dar spėjau ir autobusais pasivažinėti (Louvre muziejų tik per langą pamačiau); paklausti vargonų muzikos klasikinio stiliaus La Madeleine bažnyčioje; pasidžiaugti didinga Place de la Concorde; pamatyti iš tolo ir Eiffelio bokštą ir Arc de Triomphe. Jau pavakarys ir laikas sėsti į traukinį, kurs kitą rytą nuveš mane į Ispaniją. Specialus greitis traukinys vardu „Talgo“, vien miegamais vagonais, vežtų ir iki pat Madrido, bet aš noriu išlipti kitur.

Po stebėtinai patogios naktinės kelionės, ankstyvą rytą atsidūriau Burgos mieste. Mano bendrakeleivės, visos trys vykstancios į Ispanijos sostinę, negalėjo suprasti, kodėl man reikia lankytis šiame „provincijos užkampyje“. Kai traukinys sustojo, aš buvau vienintelė išlipusi keleivė. Pasirinkau tą viduramžių paminklų miestą, su jo prisiminimais apie El Cid Campeador (garsios ispanų poemos herojų), kaip savo asmeniškų vartus į tą mano išsvajotą Ispaniją. Man visai nerūpėjo pamatyti žibantius, stiklinius viešbučius Viduržemio jūros pakraščiuose, kurie išaugo užsieniečių taip mėgiamose vasarvietėse. Tokių plačių ir pastatų yra pilna ir mūsų Amerika. Mano Ispanija buvo antikinių pilių ir bokštų kraštas: istoriniai paminklai, senovės miestų aikštės su trykštančiais fontanais, gėlėmis ir gitarų muzika. Reikia pasakyti, kad kas ieško, tas dažniausiai ir suranda. Tokią Ispaniją, nedaug modernizmo tepalietę, ir suradau! Visą suradau, tik ne ispaniškas gitaras. Dabar amerikoniško stiliaus „rock and roll“ ir kitokie instrumentai pradėjo nustelbti tradicinę muziką. Neužmiršau, kaip prieš daugelį metų ant Barcelonos „Rambla de las Flores“ skambėdavo gitarų serenados. Mūsų „pensio-“ beveik kas vakarą vykdavo linksni, staiga surengti pūbuviai, kur ne vien gitarų buvo. Spalvingai apsirengusi mergina šokdavo, užsilipusi ant stalo, pati sukurdamasau ritmą kojų trykimu ir kas-

tanjetėmis. Tokių spontaniškų linksmybių šįkart niekur neužtikau, bet žmonių, pripliusių prie televizijos aparatų, mačiau gana daug. Kai kas pasikeitė, bet Ispanijos žmonių draugiškumas ir paslaugumas liko tas pats, ypač jei mato, kad užsienietis nuoširdžiai jų kraštu įdomaujasi (ir dar mėgina su jais šnekėti jų kalba).

Nepasikeitė ir tautinis „siesta“ paprotys. Kai tą pirmąjį rytą taip anksti iš traukinio išlipau, stotyje iš karto ne gyvos dvasios neradau. Neapsimoka Ispanijoje nieko daryti iš pat ryto — visi dar miega po ilgų vakarų. Darbas įstai-gose prasideda vėlai, po pietų būna „siesta“ arba poilsis, o pavakary įstaigos vėl atsidaro. Seka labai vėlyvos vakarienės, pramogos, koncertai, teatrai. Sakytum, gyvena kaip naktibaldos. Dar po vidurnakčio žmonės vaikšto gatvėse. Ir be jokios baimės vaikšto, ne taip, kaip pas mus Amerikoje. Čia gyvenimo tempas kitoks ir neaučiama šiauriniams kraštams įprasta itampa. Su tokia tvarka aš pradėjau aosisprasti nuostabiai greit ir ėmiau galvoti, kad taip ir reikia. (Tik, jei užsimiršus norisi pataikyti į banką, krautuve, muziejų ir t.t. poilsio metu, gali būti kiek nepatogu!)

Pastebėjau, kad kraštas, kurs taip mėgsta savo „siesta“, yra laikomas ekonominiai labai atsilikusių, bet į tai nenoriu gilintis. Čia pragyvenimas tikrai geras ir nebrangus, maistas skanus, o vyrai (ypač tie iš Rioja rajono) yra vieni pasaulio geriausiųjų. Kas nori pasidžiaugti kultūrinėmis vertybėmis ir domisi senovės liekanomis, čia gali susirasti sau tikrą rojų. Tai visai nėra ko jaudintis, ką Europos „Common Market“ kraštai galvoja apie Ispanijos priėmimą į savo tarpą.

Rytui įpusėjus, pavyko surasti jau visai pabudusį taksistą, kurs nuvežtų, kur reikia. Miesto centras, siekiantis gilių viduramžių, yra kitoje už pusę. Reikia važiuoti statulomis išpuoštu tiltu per didingą, aukštų vartų angą. Kadaiše miestą supo gynyšios sienos. Štai ir aikštė su El Cid Campeador paminklu: jis raitas ant savo įstabaus žirgo, vardu Babieca. Aukštyn iškėlęs kardą, pasiryžęs apginti savo žemę nuo pavergėjų — maurų. Teko per tuos vartus žengti dar daug kartų, nes miestas nedidelis. Galvojau, kad tai

mano tikrieji vartai į šį kraštą... Valdžiški informacijos biurai veikia labai gerai ne tik Burgos, bet ir visoje Ispanijoje. Iš karto suradau gerą ir visai nebrangų „pensio“ — šeimininio tipo viešbutėlį, kur duoda ir pusryčius. Mano kambarys su balkonu, o iš jo — vaizdas į katedros bokštus. Čia mane priėmė taip gražiai, kad nutariau ir kitur nuvažiuoti tokių „pensio“ ieškoti. Pasirodo, kad atvykau tokiu laiku, kai visame krašte didžiausias sujūdimas ir maža laisvų kambarių. Tai „Semana Santa“ (šventoji, arba Didžioji savaitė prieš Vėlykas). Giliai katalikiška Ispanija tuo metu turi didžiulės bažnytinės iškilmės ir procesijas-eisenas su muzika, vėliavomis, šventųjų statulomis. Man pavyko patirti tą ceremoniją pradžia išpuoigtose vietose — Burgos katedros aikštėje. Vėliau mačiau daug didingų katedrų, įskaitant ir Toledo, bet ne viena nenustelbė Burgos.

Verbų sekmdienį minios plaukė į iškilmingas pamaldas. Kaip ir visi, aš nešiau „Rama“ arba verbą (iš palmių lapų supintą buketą, kurį nusipirkau miesto turguje). Šventovės vidus pilnas paminklų iš senovės Kastilijos praeities, nes čia gi buvo šios karalystės sostinė. Ieškojau karžygio El Cid ir jo žmonos palaidojimo vietos. Nežinojau, kad ką tik, taip sakant, jiems ant galvų užmyniau, kaip darė ir kiti praeiviai. Ėjome per didelę marmurinę lentą, grindinyje įmūrytą, kurios apačioje ilsisi jų kaulai. Nepatogiai pasijaučiau ir pagalvojau „Sic transit gloria mundi“ — buvo galybė ir pražuvo. Kadaiše maurai vien išgirdę tą vardą drebėdavo, o dabar praeiviai jam ant galvos lipa... Perskaičiau lotynišką įrašą ir susimąčiau apie kitą garsų karo vadą, mūsų Vytautą Didįjį. Abu tie gabūs vadai narsiai kovėsi su priešu, o kada reikėjo, mokėjo apsikrauti derybas vesti.

Verbų eiseną apie save pranešė iš tolo būbiniųčių ir fleitininių orkestru. Ir atžygiavo per tiltą tie kostiumuoti senovės kariai, ispanai ir maurai. Vėliau procesi-

ja turėjo eiti per visą miestą. Vaikai krykštaudami laukė pasirodant Jėzaus Kristaus ir vis klausė, ar ant tikro asilo atjos. Aš kiek nusiminiau, kaip ir jie, kad niekur gyvo asilo nebuvo. Kristus buvo vaizduojamas žmogaus dydžio statula, jojančia ant molinio asilo. Visas dalykas pastatytas ant ratų ir skendėjo puikių rausvų gvazdikų jūroje. Tuos ratus, kaip ir kitus, traukė ne motorai, bet raumeningi jauni vyrukai, taigi kaip viduramžiuose. Tokios šventųjų statulos rengiamos šilko ar aksomo rūbais ir puošiamos tikromis, arba bent labai blizgančiomis, brangenybėmis. Sakoma, kad toms statuloms nuolat keičiami rūbai, ir kad pamaldžios davalakės siuva joms ne tik viršutinius, bet ir apatinius drabužius (marškinius ir kelnaites). Negalėjau tą pasakojimą patikrinti... Tos velykinės eisenos tęsiasi visą savaitę ir yra svarbiausias Ispanijos tautinis festivalis, panašiai kaip bulių rungtynės. Sako, iškilmingiausiai „Semana Santa“ yra švenčiama Sevilijos mieste.

Vėliau tikrai pakliuvau į viduramžių atmosferą, kai lankiau senovinį vienuolyną „Las Huelgas“. Negalima ten vienuolių matyti, nes jų ordinas gyvena visai nuo pasaulio atskirtas. Bet įdomu ne jos, o Kastilijos senovės muziejus tose patalpose. Ispanijos galybė pradėjo augti, kai susijungė Kastilijos ir Aragono karalystės, tai įvyko per karalienės Izabelės ir karaliaus Ferdinando vedybas. Toji karalienė (vėliau išleidusi Kristupą Kolumbą į kelionę Amerikai atrasti) buvo ypatingas žmogus — drąsi, sumani, protinga, toli pralenkianti savo vyrą. Apie ją visi moterų teisių entuziastai turėtų daugiau išgirsti. Jų valdymo metų maurų galybė buvo įveikta ir pašalinta iš Ispanijos visiems laikams, buvo įsteigta žiauri Inkvizicija. Už Ferdinando ir Izabelės nuopelnus, taip smarkiai malšinant kitatikius, ypač eretikus, jiems buvo suteiktas titulas „Los Reyes Catolicos“ arba „Katalikiškieji Karaliai“. Teko jų pėdsakų-paminklų matyti ir kitur.

(Bus daugiau)

NAUJOS KNYGOS

KONSTANTINAS OLŠAUSKAS ir jo teismo byla. Išleido „Saulės“ draugijos nariai ir bičiuliai. 141 psl. Chicago, 1985. Kaina 4 dol.

DIEVAS IR LAISVĖ. Antanas Maceina. 150 psl. Chicago, 1985. Kaina 5 dol.

DAKTARAS AIŠKAUDA. K. Cukovskis. 92 psl. (vaikams). Chicago, 1985. Kaina 3 dol.

Visos knygos gaunamos „Drauge“ ir pas platintojus.

PREMIJA V. VARDZIUI

Prof. Stasio Šalkauskio 1500 dol. premija paskirta prof. Dr. Vytautui Vardziui už jo nuolatinį propagavimą anglų kalba knygose, spaudoje Lietuvos kančias ir dabartinę jos būklę okupacijoje.

A. LANDSBERGIO DRAMA

Atėities literatūros fondas išleido rašyt. Algirdo Landsbergio naują trijų veiksmų dramą „Vaikai gintaro rūmuose“. Šis veikalas 1981 m. laimėjo JAV LB kultūros tarybos dramos konkurso premiją.

Dramoje yra tik 8 veikėjai, kurių 6 yra jaunuoliai 13-17 metų amžiaus.

PREMIJA A. BARANAUSKUI

Lietuvių Fondo 2000 dol. premija paskirta rašytojui Albinui Baranauskui už jo romaną „Piliakalnio šešėly“.

DR. M. BUDRIENĖ

Dr. Milda Budrienė ruošia studiją apie vaikų gydymą ir socialinę globa Lietuvoje. Ji taip pat renka medžiagą apie lietuvių gydytojus Amerikoje, dirba Chicagos istorikų muziejuje.

„SPINDULYS“ ARGENTINON

Los Angeles tautinių šokių ir dainų ansamblis „Spindulys“, vadovaujamas O. Razutienės ir jos dukters D. Varnienės, gruodžio mėn. numato vykti į Argentina. Priimti svečius jau sudarytas komitetas. Atvyks apie 40 asmenų.

„BALTIC NEWS“ TASMANIJOJ

Tasmanijos provincijoje, Australijoje, įsikūrę pabaltiečiai jau eilę metų leidžia savo biuletinį anglų kalba „Baltic News“. Biuletenis buvo pradėtas leisti čia įsikūrusios pabaltiečių organizacijos HELLP — Pagalba estų, latvių ir lietuvių tautoms — iniciatyva. Iš kelių rašomųjų mašinelė atspausdintų ir padaugintų lapelių, biuletenis „Baltic News“ tapo gražiai techniškai pristatomu ir patraukliai atrodančiu žurnalu. Jis reguliariai išsina keturis kartus metuose ir yra spausdinamas septynių tūkstančių egzempliorių tiražu. Jo redaktorius yra Hobarte gyvenantis lietuvis Aleksandras Kantvilas. Biuletenis informuoja apie padėtį Pabaltijo kraštuose ir juose vykdomus žmogaus teisių bei laisvių pažeidimus. Yra platinamas ne tik Australijoje, bet ir kituose pasaulio kraštuose, pasiekia daugelį bibliotekų, laikraščių redakcijų, parlamentarus, politinius veikėjus, visuomenininkus.

Lietuvos Jaunimo Sąjunga

LIETUVOS JAUNIMO SĄJUNGOS VALDYBOS PRANEŠIMAS

Įvyko eilinis LJS valdybos posėdis, kurio didesnė dienvakė dalis buvo skirta SNO paskelbtiesiems Tarptautiniams jaunimo metams.

LJS valdybos nariai pagerbė 1984.10.7 nužudytą ukrainiečių tautos nacionalinio didvyrio, įžymaus žmogaus teisių gynėjo Valerijaus Marčenko atminimą.

Plačiai aptarti pasaulio jaunimo gyvenimo svarbesnieji įvykiai ir problemos, Lietuvos jaunimo veiklos gairės ir uždaviniai.

Visi kalbėjusieji vieningai sveikino drąsą ir vertingą užsienio pabaltiečių jaunimo iniciatyvą — planuojamą Taikos ir laisvės ryžto žygį Baltijos jūra. Šis renginys — didžiulė moralinė parama už nacionalinę nepriklausomybę, žmogaus teises kovojantiems Latvijos, Lietuvos, Estijos žmonėms, pagaliau ir deramas propagandinis atsakas (okupantų žargonu tariant) Maskvoje ruošiamam vadinamajam XII-jam Pasaulio jaunimo ir studentų festivaliui, todėl norėtųsi tikėti, kad bus panaudotos visos įmanomos priemonės žygiui kuo plačiau išpopuliarinti — informuoti Europos jaunimo organizacijas, pakviesti į svečius atsisakiusius Maskvoje dalyvauti jaunimo organizacijų (mūsų, be abejo, netiksliais duomenimis, festivalyje nedalyvaus apie 20 Vakarų Europos šalių krikščionių-demokratų, centristų, konservatorių krypties jaunimo organizacijų) atstovus. Ruošti išsamius reportažus per radiją, atsiųselti, jei yra galimybę, į kitus Lietuvos jaunimo pasiūlymus (I-asis „J.A.“ numeris). Mums visiems būtų labai naudinga, jei savo mintimis pasidalintų Tarptautinės demokratinių jaunimo konferencijos Kingstone dalyviai. Visi suprantame, kad tik kompleksinė veikla gali susilaukti plataus rezonanso, atkreipti visuomenės dėmesį į Pabaltijo reikalus.

Nepaprastos svarbos tarptautinio gyvenimo įvykiu turėtų tapti 1985.7.23-25 d. Kopenhagoje įvyksiantis Pabaltijo tribunolas, skirtas 10-sioms Helsinkio Baigiamojos akto pasirašymo metinėms. Manytume, kad jo organizatoriai savo turinimoje programoje suras vietos 45-ųjų pabaltiečių memorandumui dėl Ribentropo-Molotovo pakto padarinių likvidavimo — vienam svarbiausių Pabaltijo rezistencinių dokumentų. Šis dokumentas — tai rūstus kaltinamasis aktas agresoriams ir kartu įspėjimas, jog niekam negarantuota laisvė, jei bent viena nacija planetoje kenčia pažeminus, smurta, genocidu. LJS siūlo pasiųsti simbolinį teismo kvietimą į Kopenhagos tribunolą V. Molotovo, aktyviam gėdingo sandėrio dalyviui, tarptautiniam nusikaltėliui, buvusiam TSRS užsienio reikalų ministru. Juk ir dabar teisiškai nacistiniai nusikaltėliai to-čel, kad visi žinotų — vykdžiusiems genocidą negali būti ramybės niekur ir niekada. Teisingumą vykdytojai turi atlikti savo pareigą, kad milijonų žmonių mirtis nebūtų veltui. Ir potencialūs žudikai, kurie atsiranda dabar, ir jų bendrininkai turi žinoti — jų laukia toks pat atpildas ir po 40, ir po 50 metų.

LJS valdyba drįsta atkreipti gerbiamųjų organizatorių dėmesį į savo pasiūlymą denonsuoti Helsinkio susitarimų Baigiamąjį aktą. (Šiuo pasiūlymu, priimtu Lietuvos Jaunimo Sąjungos slaptosios konferencijos, kreipiamasi į 33 Europos valstybių, JAV ir Kanados vyriausybes. — „J.A.“, 1 Nr.) Lietuvos jaunimo atstovai supranta, kad sunku tikėtis palankaus tokio pasiūlymo įvertinimo ir paramos — visada geriau turėti tarptautines humanitarines sutartis, negu jų netekti, pagaliau kiekviena vyriausybė vadovaujasi sava politine strategija ir taktika, demokratiškas valstybių užsienio politiką lemia laisva rinkėjų valia, parlamentai. Jokios rea-

lios įtakos savo vyriausybės vidaus ir užsienio politikai neturi tik TSRS piliečiai. Lietuvos jaunimo atstovai mano, kad dešimtmetis — pakankamas laiko tarpas, per kurį galima įsitikinti sutartį pasirašiusių partnerių garbingumu ir gerais jų ketinimais. Deja, Tarybų Sąjunga su kaupu patvirtino imperialistinė taikos ir laisvės priešo reputaciją — penkerius metus tebesitęsias agresija prieš suvereną valstybę, nuolat vyksta niekuo nepateisinamos represijos. Visų laikų jaunimui būdingas maksimalizmas. Dorovinio maksimalizmo siekia, pagal jo kriterijus visuomenės gyvenimo reikšinius nori vertinti ir Lietuvos jaunimas — todėl visų nuomonė vieninga — jei tarptautinių susitarimų nesilaikoma, jie turi būti denonsuojami. Priešingu atveju tik kompromituojami tiesos ir gėrio idealai, tokie susitarimai tampa visos žmonijos pažangos stabdžiu.

LJS viso Lietuvos jaunimo vardu dėkoja Australijos lietuvių jaunimo sąjungos suvažiavimo dalyviams už nuoširdų ir turiningą sveikinimą. Linkime visam Australijos lietuvių jaunimui — PLJS VI suvažiavimo organizatoriams ir šeimininkams — ištvermės, išradingumo, tikro patriotinio ir kūrybinio pakilimo jį ruošiant. Prie šio darbo stengsis prisidėti ir Lietuvos jaunimas.

Visus labai sujaudino Venesuelos jaunimo rūpestis — šv. Tėvo Jono Pauliaus II kelionės po Lotynų Amerikos šalis metu popiežiui įteiktas prašymas paskirti Lietuvai kardinalą.

Kaip gera, kai pačią jauniausią emigrantų kartą jaudina tėvynės Lietuvos likimas, tikinčiųjų reikalai!

LJS nuoširdžiausiai dėkoja šauniamam lietuvių jaunimui už didelę moralinę paramą.

Apsvarstytas pašauktųjų į vadinamąją būtinąją karo tarnybą jaunuolių klausis-

mas. Pažymėta, kad LJS dar savo kūrimosi laikotarpiu aiškiai suformulavo moralinę poziciją nusikalstamos agresijos atžvilgiu, solidarizuodamasi su Afganistano laisvės gynėjais ir partizanais (Dokumentai paskelbti įvairiuose pogrindžio leidiniuose). Todėl nutarta toliau tęsti propagandinį auklėjamąjį darbą su Lietuvos jaunimu, ieškoti veiksmingesnių priemonių ir būdų. Demaskuodami intervenciją į suverenią valstybę, jos padarinius mūsų jaunimo sąmonei, turime plačiai panaudoti ir turtingą lietuvių tautinės rezistencijos patirtį, paruošti specialią atmintinę jaunimui apie Afganistaną.

Nagrinės propagandos psichologijos ir stiliaus problemos, darbo metodai. Kadangi įvairiausių kreipimųsi, pareiškimų forma, nors ir turinti kai kurių privalumų (lakoniškumas, tikslumas, griežtos formulės), yra ganėtinai įgriususi (jų vengia net oficialioji spauda), nelengva apsieiti be sustabarėjusių klisių, pagaliau ji svetima jaunimo mąstysenai, — „Juventus Academica“ redkoligija stengsis pagal galimybes skelbti įvairesnių žanrų kūrinis. Paprastumas, aiškumas, mūsų jaunimo jausmų ir nąstymo autentiškumas — tokio tikslo ir siekia „J.A.“ redkoligija, visi bendradarbiai.

Buvo išklausa LJS programos ir įstatų komisijos trumpa ataskaita apie darbo eigą ir kylančias teorines problemas. Pranešime pažymėta, kad neįmanoma laisvės, demokratinės valstybės jaunimo organizacijų struktūrų, jų ideologijos automatiškai perkelti į totalitarinę visuomenę, okupuotą valstybę. Kokie patrauklūs bebūtų ateitininkų, pavasarininkų ir kitų nepriklausomos Lietuvos jaunimo organizacijų idealai, jų nuopelnai auklėjant tuometinę jaunąją kartą, jų indėlis kovoje už Tėvynės laisvę, — perėmę jų estafetę, apmąstę ir kūrybiškai įsisavinę turtingą palikimą, mes turime eiti savo keliu, stengiamiesi, kad mūsų ateitis būtų verta praeities. Dabar ir pradėdame suvokti atsakomybę už savo darbą, nes pradėti turėsime nuo paprasčiausios socialinės institucijos — nuo žmogaus, vadinas nuo savęs,

savo artimųjų, draugų. Siekdami sukurti laisvą tėvynę (o kartu ir naują politinę-socialinę struktūrą), turime pakeisti savo vidų, tapti piliečiais, išsiugdyti nepriekaištingas moralines savybes. Kokia gyvenimo, dvasinių vertybių prasmė? Koks mūsų darbo ir kovos tikslas? Kokie tie siniai, vertybiniai, doroviniai, pasaulėžiūriniai kovos principai? Kartu ieškodami atsakymo į šiuos klausimus, turime pakalbėti apie mūsų organizacijos ideologi-

Juk nesuklysimė pasakę, kad LJS — tai visų pirma dvasinė sąjunga, sąjunga širdyje — in pectore: valdybos narių pavardės viešai nežinomos, savo narystės joje taip pat nepatvirtinsi jokiais liudijimais, niekas nepatikrins, kaip naujieji nariai moka įstatus ir ar gerai perpratę organizacijos programą, ar laiku sumoka nario mokesčių. Tokia rūsti realybė, kai reikala turime su galingu prievartos aparatu, etatiniais ir neetatiniais KGB darbuotojais ir informatoriais — auditorijose, cehuose, įstaigų kabinetuose, armijoje. Todėl mūsų darbe nedovanotinas bet koks bravūriškumas, jokia išorinė organizacijos atributika negalima. Kol daugeliui mūsų neprieinama literatūra apie Lietuvos partizanų kovas, jų atsiminimai, didelę pažintinę reikšmę turės knygos apie karo metais veikusias jaunimo organizacijas — A. Fadejevo „Jaunoji gvardija“ ir kitos.

Ideologija, kuria savo veikloje vadovautųsi LJS, turi patenkinti didesniąją jaunimo dalį, tapti daugumos platforma, efektyviausiai padėti suformuoti požiūrių sistemą, savo rodu tu peraugančią į pasaulėžiūrą, neužgauti niekieno įsitikinimų ir jokių būdu neprimesti savo požiūrių ir dogmų. Juk mūsų žinoma ideologija tik pačia blogiausia prasme, o ir pats žodis „ideologija“ priverčia įtariai suklusti. Puikiai suprantame, kad mums negali imponuoti „nepajudinamasis“ dogmomis, pagaliau šiuolaikinės visuomenės struktūromis ar politinėmis filosofijomis pagrįstos ideologijos. Be to, kiekviena ideologija negali išvengti vienpu-

ROKO MUZIKA SOV. SAJUNGOJE

Šiame straipsnelyje mes trumpai pakalbėsime apie roko muzikos problemas Tarybų Sąjungoje.

Tarybinės vadovybės požiūris į šalyje populiariąją roko muziką yra dvilypis ir prieštaringas: iš vienos pusės dėl ideologinių sumetimų roko muzika yra smerkiama, o iš kitos pusės stengiamasi ją netgi skatinti ir plėtoti.

1985 m. birželio 6 dieną laikraštyje „Komsomolskaja pravda“ Baškirijos universiteto psichologijos daktaras G. Aminevas rašė, kad „kartu su popo muzikos epidemija į mūsų šalį skverbiasi mums svetima buržuazinė kultūra ir moralė“. Toliau jis atsargiai pridūrė, kad būtų naivu ir netgi pavojinga ignoruoti tarybinio jaunimo susižavėjimą roko muzika ir, jeigu ją uždraudus, tai ko gero jaunimas ją dar labiau susidomėtų.

1985 m. liepos 21 dieną Vakarų iniciatyva buvo surengtas pasaulinio masto roko muzikos koncertas „Live Aid“, iš kurio gautos lėšos buvo skiriamos badaujančiam Etiopijai remti. Šiame koncerte, kurį dirbtinio Žemės palydovo pagalba stebėjo apie pusantro milijardo televizijos žiūrovų, pirmą kartą dalyvavo ir tarybinė roko grupė „Aftograf“. Ši muzikinė grupė atliko savo programą Maskvos televizijos bokšte, į kurio koncertinę salę buvo susirinkę 200 žmonių — studentai, televizijos darbuotojai, Vakarų žurnalistai bei kvietiniai svečiai, turėję progą didžiuliuose televizijos ekranuose stebėti 16-ka valandų trukusį muzikinį spektaklį.

Šio koncerto organizatoriai Vakaruose skundėsi, kad Tarybų Sąjunga ne tik kad nesugebėjo surinkti reikiamą dalį pašalpų, skiriamų Etiopijai, bet netgi atsakė šį koncertą transliuoti per tarybinę televiziją. Tarybiniai piliečiai galėjo sužinoti apie šį koncertą tik iš Vakarų radijo laidų. Estai galėjo jį net matyti Suomijos televizijos pagalba. Daugelis kitų Rytų europiečių stebėjo roko koncertą per Vakarų Vokietijos ir Austrijos televiziją, bet iš tarybinio žmonių (neskaitant pabaltiečių) Maskvoje jį galėjo matyti tik 200-tai išrinktųjų. Šių faktų šviesoje, tai, kas 1985 m. liepos 22 d. buvo parašyta „Maskovskij komsomolec“, skamba gan ironiškai. Šis jaunimui skirtas laikraštis pavadino minėtą koncertą „telekosminiu renginiu, kurį suorganizavo Tarybų Sąjungos, Amerikos ir D. Britanijos televizijos ir kuris buvo skirtas taikai pasaulyje į išlaikyti“. Straipsnyje netgi nė žodžio nebuvo užsiminta, kad šio globalinio koncerto tikslas buvo padėti badaujančiai socialistinei Etiopijai.

Nors, kaip kad buvo anksčiau pasakyta, tarybinės vadovybės požiūris į popo ir roko muziką yra dvilypis ir prieštaringas, bet tai nė kiek nesutrukdė Kultūros ministerijai surengti Jaunimo festivalio Maskvoje metu savaitę laiko trukusį koncertą, kuriame pasirodė tarybinės ir užsieninės roko grupės. Prieš Jaunimo festivalio atidarymą buvo surengta geriausių tarybinių instrumentaliųjų-vokalinių grupių atranka. Vakarų korespondentai pažymi, kad atsakingi Tarybų Sąjungos kultūriniai veikėjai ilgai laužė galvas, kaip čia suradus ir atrinkus tokias muzikines grupes, su kuriomis negėda būtų pasirodyti ir prieš užsieniečius. Kai kurios roko grupės, nugalėjusios šiame atrankiniame konkurse, anksčiau buvo smarkiai iškritikuotos tarybinėje spaudoje už jų „labai žemąmeninį ir ideologinį repertuarą lygį“. Festivalyje dalyvavusios kitos roko grupės „Keisti žaidimai“ dainininkas ir gitaristas Viktoras Sologubovas pareiškė sekančią nuomonę apie valstybės ir roko muzikos santykius: „Tarybinė vyriausybė

turėtų leisti nevaržomai pasireikšti ir vystyti roko muziką. Jeigu ji taip pasieltų, tai roko muzika prarastų mistinį pasipriešinimo valstybei aspektą ir mažiau domintų tuos, kurie jos klausosi vien dėl to, kad ji yra draudžiama. Tarybiniam jaunimui šiandien jau nebeužtenka vien kovinių maršų, klasikinės muzikos, gruzinų liaudies dainų bei gedulingos muzikos įrašų. Kultūros ministerija bijo, kad mes nesusiburtume savos publikos ir kad neatliktume dainų, kurių tekstuose būtų skiriama nepakankamai dėmesio ideologijai. Ji taip pat būgštuoja, kad gali nesugebėti kontroliuoti mus, muzikus, ir jaunąją kartą“.

Tokie tarybinio roko muzikos atlikėjo žodžiai dar kartą gerai iliustruoja diktatorišką tarybinio režimo pobūdį ir jo rodomą baimę bet kokiam naujam kultūriniam-visuomeniniam reiškinui, kurio partinė ideologija dar nesuspėjo pažaboti socialistinio realizmo žašlais.

Visgirda

Pasipiktinimas VDR elgesiu

PASIPELNYMAS IŠ PABĖGĖLIŲ

Vakarų Vokietijos laikraštis „Die Presse“ pažymi, kad Švedijos dienraštis „Barometern“, rašydamas apie tarptautinę pabėgėlių problemą, taikliai pastebėjęs, kad pabėgėlių klausimo svarba pastaruoju laiku taip išaugusi, jog jo sprendimui nedelsiant reikia imtis skubių ir ryžtingų priemonių.

Ką tai konkrečiai reikštų, Švedijos užsienio reikalų ministras Bodstroemas Helsinkio konferencijos jubiliejinio susirinkimo metu bandė paaiškinti kolegai iš Vokietijos Demokratinės Respublikos Fišerui, pareiškdamas, kad jeigu Rytų Vokietija ir toliau netikrins iš Artimųjų ir Tolinųjų Rytų VDR laivais ir lėktuvais į Švediją gabenamų pabėgėlių dokumentų, tai Švedija bus priversta sustabdyti keleivių transportą iš Rytų Vokietijos.

Švedijos maito ir pasų stalo tarnautojai nustatė, jog dauguma pabėgėlių netgi patys nežinojo, kad jų įvažiavimo dokumentai buvo suklastoti, pvz., vietoje vizos štampos, suteikiančio teisę įvažiuoti į Švediją, ant jų pasų buvo uždėti antspaudai, palaisviną pabėgėlių iš Bangladešo, Irako ar Irano nuo švedų prekių apyvartos ar pajamų mokesčio. Kaip rašo švedų laikraštis „Express“, pasų falsifikavimu užsiima netgi Rytų Europos šalių konsultai Tolimuosiuose ir Artimuosiuose Rytuose.

Už nemažą pinigų sumą pabėgėliams pasuose uždedamas toks išgalvotas antspaudas, su kuriuo jie iš Damasko ar Beiruto per Bulgariją ir Rytų Vokietiją keliauja į Švediją. Siekdama užkirsti kelią tokiame nelegaliam pabėgėlių srautui iš besivystančių šalių, švedų policija nutarė Vakarų Vokietijos pavyzdžiu įvesti naują antspaudų sistemą, neleidžiančią padirbinėti štampos, nepalikant atitinkamų žymių paso puslapiuose.

Visą šį reikalą apsunkina ir ta aplinkybė, kad VDR nėra pasirašiusi Ženevoje priimtos pabėgėlių konvencijos. Pagal minėtą sutartį, kiekviena pasirašiusi šalis turi teisę išsiųsti pabėgėlių atgal į tą šalį, į kurią jis pirmiausia atvyko kaip pabėgėlis. Taip, pvz., jeigu VDR būtų pasirašiusi minėtą sutartį, tai Švedija galėtų nelegalius pabėgėlius išsiųsti atgal į Rytų Vokietiją, bet kadangi taip nėra, tai VDR išnaudoja šią situaciją ir, už kelionę „Interflugo“ lėktuvu iš Artimųjų Rytų į Švediją plėsdama trigubą kainą, gerai pasipelnė iš pabėgėlių nelaimės.

Švedijos imigracijos ministrė Anita Gradin neseniai pareiškė per Švedijos radiją, kad jos šalis labai apgailestaujanti dėl tokio VDR elgesio ir todėl dabar pradėjusi tais pačiais Rytų Vokietijos keltiniais laivais į Švediją atvykusius pabėgė-

siškumo, ji niekada neapreps kaleidoskopiškai besikeičiančio pasaulio. Marksizmas-leninizmas, kuris mums žinomas ir teoriškai, ir praktiškai, virto totalitarine partinės biurokratijos valdžia; visi žinome, kur nuvedė nacionalsocialistų ideologija (beje, kai kurie teisinio sąjūdžio teoretikai ir dalyviai komunistinė ideologiją dar vadina nacionalbolševistine).

Atsižvelgdama į realią mūsų laikmečio situaciją, LJS turimą kuklią praktinio darbo patirtį, organizacijos pobūdį, daugumos LJS narių pasiūlymus, LJS programos ir įstatų redaktorių komisija mano, kad aukščiau išdėstytuosius reikalavimus labiausiai atitinka žmogaus teisių ideologija. (Bene pirmasis jos „postulatas“, jei nekléstame, bus suformulavęs akademikas A.D. Sacharovas savo veikalė „Apie šalį ir pasaulį“).

Žmogaus teisių ideologija patraukli dar ir tuo, kad ji, skirtingai nuo politinių filosofijų, — ne imperatyvinė, o pluralistinė — ji suteikia laisvę gyvuoti įvairiausiomis visuomenės organizacijos formoms ir užtikrina taikų ir sambūvį, garantuoja žmogui maksimalią asmeninio pasirinkimo laisvę, leidžia išspręsti gausybę prieštarų problemų, kurių neįmanoma numatyti ir kurios nuolat kyla asmeninėje, kultūrinėje, socialinėje sferoje. Šiuolaikiniame pasaulyje ji priimtina ne tik filosofiniu, bet ir daugeliu praktinių požiūrių, pagaliau ir pats pasaulis iš principo — pluralistinis, jame, vaizdžiai pasakius, tiek „centrų“, kiek savųjų „aš“.

Vienas svarbiausių tarybinio totalitarizmo (galima vartoti ir terminą „tarptautinio komunizmo“) uždavinių — paversti tautas beveidžių lydinu, be religinių, dorovinių tradicijų, be savo kalbos — visa kas sudaro tautos nacionalinį savitumą; sunaikinti istorinę atmintį — juk visos tautos vėlgį, okupantų žargonu tariant, palaipsniui turi virsti tarybine liaudimi (tokia yra ir tarybinio imperializmo agresijos esmė Afganistane).

Gali kilti klausimas, ar skiriasi, pavyzdžiui, rusų jaunimo teisinio judėjimo (žmogaus teisių gynimo) tikslai nuo lietuvių, ukrainiečių, latvių estų, armėnų,

gruzinų? Manytume, kad skiriasi, kadangi visų šių tautų atstovų pagrindinis tikslas — tėvynės nacionalinė nepriklausomybė — viena iš svarbiausių žmogaus teisių judėjimo sudėtinų dalių. Rusų teisiniame judėjime svarbiausia — socialinės permainos. Tačiau, kai kalbama apie kiekvieno mūsų tėvynės nacionalinį suverenumą, visų interesai sutampa — šioje srityje mes tikri internacionalistai, nes kiekviena tauta turi internacionalinių interesų — tai jos nacionalinė nepriklausomybė. Geriausi rusų, ukrainiečių, žydų tautų sūnūs, viso pasaulio geros valios žmonės, valstybių vadovai ir politiniai veikėjai patvirtina šiuos teiginius savo gyvenimu, veikla, kūryba — tai ir JAV atstovė prie SNO, politinių mokslų daktarė, profesorė D. Kirkpatrick, JAV prezidentas R. Reiganas, A. Sacharovas, A. Solženycinas, V. Maksimovas, V. Bukovskis, V. Nekrasovas, T. Osipova, V. ir I. Kovalovai, V. Aksionovas, V. Voinovičius ir daugelis kitų. Jų aistringas žodis ir konkretūs darbai nuolat stiprina ir neleidžia palūžti, kviečia eiti tos pačios žvaigždės kryptimi. Todėl mes dar kartą — Tarptautinių jaunimo metų proga — LJS, viso Lietuvos jaunimo vardu reiškiamo jiems savo nuširdžios pagarbos ir meilės žodžius.

Lietuvos jaunimo sąjungos valdyba nutarė paskelbti sveikinimą JAV prezidentui R. Reiganui antrojo išrinkimo į JAV prezidento postą proga.

Pasiūlyta periodiškai skelbti žymiausių nepriklausomos Lietuvos jaunimo organizacijų vadovų, jų auklėtinių straipsnius filosofijos, Lietuvos kultūros ir religijos istorijos, tuometinės moksleivijos ir studentijos gyvenimo klausimais. Mūsų pareiga — grąžinti pelnytai visiems priklausantį turtingą dvasinį ir kultūrinį amžininkų palikimą.

Tarptautinių jaunimo metų proga viešingai priimtas kreipimasis į Lietuvos jaunimą.

Brangūs Lietuvos jaunime! Tarptautinių jaunimo metų proga LJS valdyba kreipiasi į kiekvieną Lietuvos jaunuolį ir jaunuolę, visus mūsų sąjungos narius.

Mūsų tautos dvasinių vertybių išsaugo-

jimas, mūsų jaunimo dvasinė ir fizinė sveikata priklauso ne tiek nuo organizacijos ar politinės mūsų vienybės, o nuo to, kaip kiekvienas iš mūsų asmeniškai, individualiai bus pasiruošęs dvasiškai ir žmogiškai pasipriešinimui prieš okupantų, savivalę, smurtą, kultūrinį ir fizinį genocidą.

Turime teisę turėti savąją nepriklausomą Lietuvos jaunimo organizaciją — okupantų malonė mums nereikalinga. LJS — Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos dalis, mūsų interesus kongresuose ir suvažiavimuose atstovauja mūsų išrinktas įgaliotinis „J.A.“, nr. 1), o visi kartu — pasaulio lietuvių jaunimas — esame didelė jėga ir nieko nepagalėsime, kad mūsų tėvynė būtų laisva, kad būtų užtikrinta tikrai tvirta taika žemėje, kad niekieno laisvei negrėstų pavojus. Prisimename įžymaus žmogaus teisių gynėjo žodžius — mažą galimybę laimėti neturi sumenkinti mūsų pastangų — kaip tik tos pastangos gali padidinti šią galimybę.

Mūsų bendraamžiai jau penkeri metai beprasmiškai žūsta Afganistane, atlikdami vadinamąją „internacionalinę pareigą“ riboto tarybinių karo pajėgų kontingento sudėtyje — o iš tikrųjų tapdami žudikais, baudėjais, žudydami niekono, negalut suverenios valstybės žemes, degindami jos kaimus ir miestus.

Mes rizikuojame tapti visos žmonijos gėda! Todėl LJS valdyba įsakmiai pabrėžia, remdamiesi Visuotine žmogaus teisių deklaracija — doroviniu dokumentu, sąžinės sumetimais drąsiai atsisakykime priimti karinę priesaiką, nebūkime bailiais okupantų įrankiais.

Rašydami šiuos žodžius, mes jaučiame, kad kalbame šimtų tūkstančių nužudytųjų geriausių Lietuvos sūnų — partizanų ir tremtinių, kovų už tėvynės nepriklausomybę didvyrių — mūsų jaunimo atstovų vardu.

Gyvenk, kovok, dirbk taip, tarytum nuo tavęs vienintelio priklausytų tėvynės likimas!

Lietuvos jaunimo sąjungos valdyba

ZIAURI TIKROVĖ — GRAŽUS SAPNAS

„Ostpreussisches Memelland“ po tokiu obalsiu minėjo Klaipėdos krašto vokiečiai Luebecke, Vak. Vokietijoje, rugpjūčio mėn. 10-25 dienomis, savo veiklos 40-ąją sukaktį.

Baltijos pajūrio Luebecko-Travemuendės vasarvietėje pabėgėliai vokiečiai iš Klaipėdos krašto (Arbeitsgemeinschaft der Memellandkreise) surengė po minėtų obalsiu 2 savaites trukusią parodą-šventę. Vietos kurhauzo Oslo salėje minėjimo dalyvius teko susipažinti su rengėjų išstatytais eksponatais, rodančiais vokiečiams Lietuvos valdžios metais „padarytas skriaudas“. Propagandinės, tendencingos paskaitos su diapeiviskais pasikeitė su folkloriniu menu, dainų-šokių ansambliais bei rankdarbių gaminių parodomis. Nepolitinėje programos dalyje pasirodė trąkėnų veislės arklų raitelių būrelis ir Luebecko miesto policijos tarnyboje įgudusių šunų, gaudant piktadarius, pratybos. Minėjimo tikslas — „itikinti“ lankytojus, kad tik Hitlerio pagalbos dėka 1939 m. pavyko „Eindeutschung des Memellandes“. Įkyriai, vienšališkai garbinama visa tai, kas vokiška, ir niekinama ir šmeižiama tai, kas lietuvių sukurta. Nė vienu žodžiu neminimos rudmarškiniai lietuviams ir žydams padarytos skriaudos.

Šios šventės lankytojams, nepažįstantiems prūsų-lietuvių ir rusų-lietuvių istorijos vystymosi iki I-o pasaulinio karo pabaigos, peršama mintis, kad ne vokiečiai, užpuldami prieš 46 metus Lenkiją, atsakingi už dabartinę politinę Europos geografią, bet dėl to kaltos kaimyninės tautos, nenorėjusios paklusti Hitlerio valdžios diktatui. Memellaenderių politinė dabartis remiama parodoje rodomais „laimėjimais tarp 1933-1939 metų“. Tai neuostabu, nes šalia „dokumentinio“ rinkinio iš Flensburgo „Memelland“ archyvo,

lius su padirbtais dokumentais siųsti atgal į VDR. Švedijos laikraštis „Svenska Dagbladet“ ne be ironijos klausia: „Bet kas gi savarankiškai nori vykti į VDR?“.

Tai, kad švedai dar viešai neprotestuoja prieš ieškančius prieglobsčio pabėgėlius, kaip tai įvyko Kalundborgo mieste Danijoje, yra tiesiog stebėtina, ypač žinant tą faktą, kad tik nedidelė pabėgėlių dalis buvo tikrai politiškai persekiojami savo šalyse. Tokie netikri pabėgėliai bei jų padėjėjai tiesiog griaua Švedijos humanišką požiūrį į pabėgėlius, kuo ši šalis iki šiol išsiskirdavo iš kitų kraštų tarpo — užbaigia V. Vokietijos laikraštis „Die Presse“.

O štai ką apie šią problemą rašo kitas V. Vokietijos laikraštis „Stuttgarter Zeitung“.

Išsiunčiant pabėgėlius ne į jų tėvynes, bet į VDR, švedams nereikia sumokėti transporto išlaidas už atgalinę kelionę. Bet Rytų vokiečiai irgi nekvailiesni už švedus: vietoj to, kad brangiai sumokėjus

laikraščio „Memeler Dampfboot“ (Oldenburg) nepriklausomybės metais naudota prieš lietuvių agitacinę medžiagą užima parodos eksponatų-paveikslų tarpe didžiausią dalį. Taip yra (der meistgeliebte) Fuehrer A. Hitler su dr. Neumann vienoje pusėje, o kitoje — (der bestgehasste Mann) Klaipėdos krašto komendantas plk. Liormanas, išstatyti. Rengėjams, aišku savaime suprantama, kad pralaimėjus karą nebe taip lengva save pavaizduoti „Hervolk“ vaidmenyje, bet niekas nedraudžia kitas tautas, o ypač lietuvių, nupiešti tamsiausiomis spalvomis. Vienoje fotografijoje, Klaipėdos miesto gatvėje, rodomas nuplyšęs, skarmalius elgeta lietuvis (Pracher). Tai reiškia: Pars pro toto, žiūrėk, lankytojai, tokie jie (lietuviai) visi. Dar vienas pavyzdys. Prieš 50 metų Klaipėdos krašto hitlerininkai jau pažino dar šią dienų Pietų Afrikoje praktikuojamą „Apartheid“ politiką. 1935 m. išleistoje „Deutsches Memelland“ (Grenzkampf — Schriften) turinyje galima skaityti, kad Memellando gyventojai susideda iš vokiečių (Rein Deutsche), vokiečių (Deutsch Litauer) ir lietuvių (Zuwanderer). Tik lietuvių, toliau skaitome toje brošiūroje, norėjo ir pripažino 1923 m. de facto ir 1926 m. de jure Klaipėdos krašto prijungimą prie „russisch-Litauen“. Po to, kai pasaulio tautos šią dienų pripažįsta 2 lygiatėmis Vokietijas Europoje, memellaenderiai nebekovoja už „deutsches Memelland“, bet taip pat paradoksiškai ir šūkis „Ostpreussisches Memelland“. Lietuviai ne sykį ištisė ranką, norėdami bendrai išspręsti mus visus liečiančius klausimus. Memellaenderiai atstūmė šią ranką. Gaila! Tikrovė žiauri! Nemanau, kad memellaenderiai laikysis savo obalsio ir sieks patapti „russisch-Ostpreussen“ dalimi.

Vokietija, 1985 m. rugsėjo mėn. 1 d.

Ventės Ragas

už pabėgėlių kelionę lėktuvu į Artimuosius ar Tolimuosius Rytus, jie nuperka pabėgėliams traukinio bilietus į Vakarų Berlyną ir tuo baigtas krikus.

Galima suprasti švedų pasipiktinimą VDR elgesiu — rašo „Stuttgarter Zeitung“ — bet iš kitos pusės tokia švedų reakcija irgi nėra be priekaištų. Su pabėgėliais iš Irano ar subombarduoto Beiruto elgiamasi kaip su kokiais nusikaltėliais. Juk beveik kiekviena vakarą švedai televizijos ekranuose mato Libane vykstantį terorą, bet žmonės, kurie bėga nuo šių baisumų, jie laiko „patogumų ieškančiais pabėgėliais“. „Atvykusių su padirbtais dokumentais negalima pasitikėti“ — pareiškė vienas švedų pareigūnas, bet juk dar visai neseniai kiti pabėgėliai, siekiantys išvengti nacių persekiojimų, būdavo laimingi, jei jiems pasisekdavo surasti kokią šalį, kuri sutikdavo juos priimti su padirbtais pasais ir vizomis — rašo Vakarų Vokietijos laikraštis „Stuttgarter Zeitung“.

V.M.

SPORTAS LIETUVOJE

Sporto karalienė — lengvoji atletika — šiemet neapdovanojo Lietuvos sportininkų gausiais rekordais. Tačiau galime pasidžiaugti bent keliais, kurie prilygo tarptautinei klasei. Čia reikėtų atžymėti kūjo metiką Plunge, numetų įrankį 79,08 m (antruoju buvo Viluckas — 78,20 m) ir Laimutę Baikauskaitę, kuri 1500 m nubėgo per 4 min. 3,5 sek. ir 800 m — 1 min. 56,3 sek. Šiom pasekmėm ji nepadarė „gėdos“ ir Vakarų pasaulyje, nors jai būtų sunku kovoti prieš čekę Krotchvolovą ar amerikietį Decker.

Iš futbolio gyvenimo į pirmą vietą reikėtų statyti gražias Vilniaus Žalgirio pergales. Pavasarį atrodė, kad sostinės futbolininkams yra didelis pavojus palikti aukščiausią SS-gos futbolą klasę. Tačiau Gedimino miesto atstovai gerokai pasitvėrė. Po laimėtų rungtynių prieš Donecką ir Odesą, surinko 24 taškus ir dabar jau atsiplėšė nuo paskutinės vietos Maskvos Dinamo septyniiais taškais.

Puikiai trečioje lygoje žaidžia Klaipėdos Atlantas. Uostamiesčio futbolininkai pirmąją pirmenybių lentelėje.

Verta priminti, kad į SS-gos futbolą kandidatų rinktinę rungtynėms prieš V. Vokietiją (laimėjo 1:0) buvo pakviestas žalgirietis Jokubauskas. Deja, stebint iš Maskvos Vokietijos televizijos perduotas rungtynes, mūsiškio pavardė nebuvo įtraukta net į atsarginių žaidėjų sąrašą.

Lietuvos futbolą lygoje pirmąją Vilniaus SRT prieš Klaipėdos Granitą ir Panevėžio Ekraną. Lentelės pabaigoje yra Lietuvos moksleivių rinktinė ir Jonavos Statyba.

Rugpjūčio 24 d. Japonijos Kobes mieste buvo atidarytos pasaulinės studentų žaidynės. SS-gos rinktinė atstovavo vienuolika Lietuvos studentų, daugiau sia krepšininkų — A. Sabonis, Kurtinaitis ir kiti.

Dviračių sporte reikia atžymėti Gintauto Umara pergalę pasaulinėse pirmenybėse Italijoje. Jis iškovojo sidabro medalį, nors dauguma Vokietijos laikraščių klaipėdieti pavadino „Sovjetrusse“. Tai sena pasaka, kurią dažnai kartoja visas Vakarų pasaulis.

Ir pabaigai — kiek iš nepriklausomos Lietuvos sportinio gyvenimo. 1938 m. rugsėjo 3-5 d. Taline įvyko paskutinės nepriklausomų Pabaltijo valstybių futbolo žaidynės. Jas laimėjo Estija, įveikdama Lietuvą 3:1 ir sužaisdama su Latvija 1:1. Tokia pat pasekmė baigėsi lietuvių ir latvių susitikimas. Jaunių futbolo rungtynes Lietuva — Latvija laimėjo latviai 2:1. Lietuvos teniso pirmenybės laimėjo V. Gerulaitis (žinomo pasaulio teniso žaidėjas Vyto tėvas), įveikęs baigmę Giedrį 6:2, 6:4, 8:6. Moterų meistere tapo V. Ščiukauskaitė. Rugsėjo 18 d. Helsinkyje Suomija nugalėjo Lietuvos futbolo rinktinę 3:1. Lietuvos rinktinę žaidė: Skalskis, Geležūnas, Slyžius, Paberžis, Galvičius, Sipavičius, Kersnauskas, Bužinskas, Cenfeldas, Juškevičius, Gudelis. Rugsėjo 22 d. Kauno tinklinio žaidynės laimėjo Grandis, baigmėje įveikusi žydų Makabi. Moterų grupėje pirmą vietą laimėjo CJSO prieš Grandį.

K. Baronas

Europos LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd. 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-727 2470

Registered as a Newspaper at the Post Office.

Laidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Ake. Bendrovė. Prenumeratės kaina metams 16 svarų, pusel metų 8 sv. Užsienyje 17 sv. Į užsienį „E.L.“ yra siunčiamas oro paštu.

Vienoj skilty įdėto skelbimo kaina 6.00 sv. už colį. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštį kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesilima atsakomybės. Redaguoja redakcinis kolektyvas. Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami. Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Kronika

KAS—KADA —KUR

Lietuvių kultūros instituto mokslinė konferencija ir suvažiavimas Vokietijoje — spalio 18-20 d., Huettenfelde.

Pabaltiečių Namai Prancūzijoje — atidaryti kovo 29 d. Visi kviečiami apsilankyti. Informacijas teikia Mrs. Jolanta Vaičiaitė-Goutt. Adresas: Baltic House, 1 rue de la Prairie, 94500 Champigny-sur-Marne, France. Tel. 1-881-52-22.

Rudens kaukių balius — rugsėjo 28 d., šeštadienį, 8.30 val. vak., Londono Sporto ir Socialinio klubo patalpose, 345A, Victoria Park Rd., E.9.

Boltono lietuvių metiniai šokiai — spalio 12 d., 7.30 val. vak., Boltono Ukrainiečių salėje, 99 Castle St., Bolton.

AUKOS TAUTOS FONDUI

Jonas Tamulaitis — 10 sv.
Nuoširdžiai dėkoja

TFA D. Britanijoje

AUKOS SPAUDAI

J. Balčiūnas — 10 sv.
J. Januševičius — 5.50 sv.
T. Kelerienė — 3.50 sv.
N. Žvirblis — 1 sv.

Manchesteris

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Nenuilstanti Manchesterio lietuvių kolonija ir vėl, rugsėjo 7 d., surengė minėjimą. Šįkart Tautos šventės Minėjimą. Jį rengė DBLS skyrius. Minėjimą atidarė skyriaus pirmininkas Antanas Jaloveckas, jautriais žodžiais primindamas, kad nors daug įvairių parengimų ir minėjimų turime, bet tos didžiosios šventės, kaip Vasario 16-toji ir Tautos šventė yra mums visiems brangios. Jos reikšmę ir gilesnę prasmę papasakoti jis pakvietė paskaitininką p. H. Vainėkį. Prelegentas, gerai paruoštas paskaitai, nukėlė klausytojus į mūsų tautos žiląją senovę, į sudulėjusius istorijos lapus, į didžiųjų Lietuvos kunigaikščių galybę, priminė pasaulinio garso Lietuvos laikus ir jos valdovus, karalių Mindaugą, kunigaikščius Algirdą, Kęstutį ir Vytautą Didįjį, kai Lietuvos sienos tęsėsi toli į rytus ir vakarus ir jos valdovai kartais bėdėsi į Maskvos varus, o žirgus girdė prie Juodųjų jūrų, ir kaip prie Žalgirio mušė kryžiuočius piktus. Kalbėtojas taip pat pristatė klausytojams ir gražią, žydingą nepriklausomo gyvenimo Lietuvą, su vaisių pilniais sodais ir geltonuojančiais javų laukais. Jis iškėlė vispusią Lietuvos pažangą ir nepaprastus jos laimėjimus visose srityse. Su giliu įsijautimu jis nušvietė ir mūsų tautos kovas dėl laisvės. Paminėjo ir knygnešius ir tautos žadintojus, savanorius kūrėjus ir partizanus, visus šiuo dienu kovotojus už krašto laisvę. Sibiro tundrose mirstančius ir kalėjimuose trūnėjančius. Tylos minute buvo pagerbta jų auka. Kalbėtojas pats giliai sujaudintas minėjo skaudžiuosius įvykius ir klausytojų buvo šiltai priimtas. Puikus kalbėtojas-paskaitininkas.

Po minėjimo grupelė rengėjų su svečiais susirinko prie užkandžių pasikalbėti ir pasidalyti dienos įspūdžiais. Laiko šarmos nubaltintais smilkiniais vyrai, atrodė, kiekvienas jautė didelę spragą savo gyvenime be Tėvynės ir rimtai sielojosi mūsų tolimesnei ateitimi.

Tai stebėtina glaudžiai susigyvenusi lietuvių kolonija. Nors nebeturi jaunesnių pajėgų kuo nors papuošti ir pajavinti minėjimus, bet jie nenuleidžia rankų ir tų minėjimų ar pobūvių surengia daugiau negu kitur. Jų draugystė tikrai pajunti lietuviams įprastą atvirumą ir šilumą.

Reikia paminėti dar, kad jie čia turi veiksmingą sambūrį — koordinacinį komitetą. Puiku!

ANTANAS DAMBRIŪNAS

Anglijos lietuviams gerai žinomas Antanas Dambriūnas liepos mėn. paskirtas Warner Bros. bendrovės Hollywoode tarp-tautinio skyriaus administracijos direktorium.

A. Dambriūnas Warner Bros. filmų bendrovėje dirba jau 7 metus. Nemažai laiko praleido ir Europoje, dirbdamas Londone. Per tą laiką dalyvavo Anglijos lietuvių jaunimo sąjungos veikloje, skaitė paskaitas, šoko tautinius šokius. Dažnai aplankydavo savo seserį Mariją Šmitienę, kuri keletą metų mokytojavo Vasario 16 gimnazijoje, o dabar talkininkauja savo vyrui Andriui Šmitui (gimnazijos direktoriui).

Gimnazijos ir universiteto dienomis Antanas buvo veiklus ateitininkų gretose, tautinių šokių grupėje, sporte, bendradarbiau dr. J. Stuko vedamoje radijo programoje kaip žinių pranešėjas.

Londonas

RUDENS KAUKIŲ BALIUS

Rugsėjo 28 d., šeštadienį, 8.30 val. vak., Sporto ir socialinio klubo patalpose, 345A, Victoria Park Road, London, E.9, rengiamas

Kaukių balius.

Visi kviečiami taip apsirengti, kad nebūtų galima atpažinti. Trys geriausios kaukės bus premijuotos. Lėjimas 2 sv. 50p.

Bilietus iš anksto galima įsigyti pas klubo sekretorę klube ar pas klubo valdybos narius sekmadieniais po pamaldų.

Veiks nemokamas maisto bufetas. Visi londoniškiai kviečiami šiame įdomiame kaukių baliuje dalyvauti.

PADEKA

Širdingiausiai dėkoju visiems Bradfordo lietuviams ir visiems kitiems tautiečiams, man lankantis D. Britanijoje su Toronto vyrų chorą „Aras“.

Jonas Balčiūnas

PAMALDOS

Huddersfielde — rugsėjo 22 d., 13 val.
Manchesteryje — rugsėjo 29 d., 12.30 v.
Nottinghame — rugsėjo 22 d., 11.15 v., židinyje.
Stoke-on-Trent — rugsėjo 22 d., 14.30 val., Šv. Vulfstane.
Nottinghame — rugsėjo 29 d., 11.15 val., židinyje.

Prie užkandžių stalo matome kan. V. Kamaitį, DBLS skyriaus pirmininką Antaną Jalovecką, L. Klubo pirmininką ir A. L. Biuletinio redakcinės kolegijos narį, žinių skyriaus redaktorių Stasį Lauruvėną, ramovėnų pirmininką Kazį Murauską, skautininką Antaną Jakimavičių, Ročdalės skyriaus sekretorių ir paslaugų lietuviškų parengimų fotografą Viktorą Motuzą ir, žinoma, mus svečius — dienos paskaitininką p. H. Vainėkį ir mane su žmonele. Buvo džiugu išgirsti, kad Manchesterio kolonija nei negalvoja apsnūsti, bet turi naujų užsimojimų ir planų. Atsimintinas Viktoro Motuzo posakis: fotografuoju be pelno sau, noriu bent tuo įamžinti lietuvių išeivių pėdsakus, kad vaikai ar anūkai, radę senuose stalčiuose sudulkėjusias savo tėvų ar senelių palikusias nuotraukas, galėtų surasti ir savo kilmės garbingus pėdsakus. Puiku!

Sakau, visuomet malonu pabuvoti pas juos, nes tie žmonės kalba ne tik lūpomis, bet ir širdimi.

Sėkmės jums, mielieji Manchesterio lietuviai.

K. ir A. Vilkoniai
iš Sheffieldo

VOKIETIJOS LIETUVIAI

II

Pokarinei lietuviškai išeivijai Vokietijoje atėjo 40 metų sukaktis. Keturiadesimt metų tautos istorijoje yra nedaug, nors dažnai lemia ne metų skaičius, o jų kokybė (pvz., turbūt neįkainojamos vertės turės trumpas nepriklausomo gyvenimo laikotarpis). Keturiadesimt metų išeivijai yra svarbus laiko tarpas, tuo laiku yra nutiesiami bėgiai ateičiai, nors ne visuomet aišku, kur jie nuves; padedami pagrindai išeivijos išlikimui ar greitai mirčiai. Nors lietuviai išeiviai nesiruošė ilgam palikti savo kraštą, bet gyvenimo realybė privertė juos prisitaikyti prie sudarintų sąlygų. Reikėjo sukurti įrankius ir pasireikimo būdus, kurie užtikrintų tautos dalies svetur išlikimą ilgesniam laikui, atsirado reikalas savo kultūrinį tapatumą ne tik išlaikyti, bet ir aktyviai vystyti toliau.

Kokia yra tad lietuvių V. Vokietijoje padėtis po keturiadesimties išeivijos metų? Ką turime ir kokios yra ateities perspektyvos? Noras atsakyti į šį klausimą ir vedė prie šios knygelės sudarymo. Joje pirmoje vietoje yra surašytos visos veikiančios lietuviškos organizacijos ir įstaigos. Tai pirmas žingsnis mūsų padėties pažinimui, sekti turės kiti, kurie apimtų mūsų išeivijos kiekybinį pasidalijimą atskiromis profesijomis ir kokybinį jų įnašą į lietuvišką gyvenimą įvertinimą.

Žvelgdami į šiuos mūsų telkinis ir lygindami su kitų kraštų bendruomenėmis, galime pastebėti, jog gausiausias yra visuomeninės organizacijos; organizuotumas religinėje ir savišalpos srityse yra neblogas; mažai turime politinių sąjungų, spaudos organų (dalis suminėtu leidinių yra n o r s vertingi, bet hektografuoti, neperiodiniai leidiniai); beveik neturime chorų, tautinių šokių grupių, lituanistinių mokyklų; visiškai nėra sporto klubų. Meninių pajėgų yra, didesnė problema betgi yra sutelkti atitinkamą kiekį tinkamos publikos. Gausiausi parengimai yra įvairių tautinių bei religinių švenčių minėjimai ir visuomeniniam bendravimui skirti renginiai. Išskirtinai paminėtini yra Vasario 16 gimnazija, atšventusi savo 30-ties metų gyvavimo sukaktį, ir Europos lietuviškųjų studijų savaitės, švenčiančios savo 30-ties metų sukaktį — tokių įstaigų neturi jokia kita lietuviškos išeivijos bendruomenė.

Kitas klausimas, kokia žmonių grupė remiasi Vokietijos lietuvių veikla? Pirmosios išeivių kartos atstovai jau yra visi daugiau kaip 55 metų amžiaus. Kaip jungiasi antroji karta ir kaip naujieji ateiviai į lietuvišką darbą?

VOKIETIJA

LIETUVIŲ KULTŪROS INSTITUTO SUVAŽIAVIMAS

Penktoji Lietuvių Kultūros Instituto suvažiavimas įvyks 1985 m. spalio 18-20 d. Huettenfelde, Katalikų parapijos salėje.

PROGRAMA

Penktadienis, spalio 18
18 val. — vakarienė.
20 val. — pokalbis.
Šeštadienis, spalio 19
8 val. — pusryčiai.
9.15 val. — LKI suvažiavimo atidarymas ir sveikinimai — V. Bartusevičius, LKI.
10 val. — Didysis Vilniaus seimas ir lietuviškos demokratinės minties raida — dr. K.J. Čeginskas — Diskusijos.
11.30 val. — Papročių teisės reikšmė lietuvių valstiečio gyvenime — prof. dr. G. Bauras — Diskusijos.
13.15 val. — pietūs.
15 val. — Maciej Strykowski — polnischer Dichter und Historiker Litauens. Anlaesslich der Veroeffentlichung seiner Reimchronik des Grossfürstentums Litauen aus dem Jahre 1577 — dr. P. Reklaitis — Aussprache.
16 val. — Bettler und Bettelwesen in der litauischen Volksliteratur — prof. dr. M. Klein — Aussprache.
18 val. — vakarienė.
19.30 val. — Deutsch-Litauische Gesellschaft 1917-1918 — dr. E. Demm — Aussprache.
21 val. — bendras pobūvis.
Sekmdienis, spalio 20
9 val. — pusryčiai.
9.30 val. — LKI visuotinis narių susirinkimas (Romuvoje).
11 val. — suvažiavimo uždarymas.
11.30 val. — pamaldos.
12.30 val. — bendri pietūs.

Atrodo, kad Vokietijos lietuvių organizuota veikla dar remiasi senaisiais išeiviais. Iš 28 organizacijų bei įstaigų ir jų valdomųjų organų pirmininkų 24 yra senieji išeiviai ir 4 — naujieji ateiviai. Iš šių 24 senųjų išeivių, 9 yra jau antrosios kartos, augusios ir brendusios išeivijoje atstovai. Tai rodytų, jog antroji išeivių karta jungiasi į lietuvišką gyvenimą ir perima jo vadovavimą. Tai liudija ir kiti duomenys:

Vokietijos LB tarybos narių amžiaus vidurkis (1980 — išrinkimo metais) buvo 45,5 metai. Iš 15 Tarybos narių 12 yra senieji išeiviai ir 3 — naujieji ateiviai. Iš šių 12 senųjų išeivių, 7 yra jau antrosios kartos atstovai. Visiškai antrosios išeivių kartos rankose yra pačios aukščiausios Bendruomenėje galimos vietos. Ne tik Bendruomenės pirmininkas, bet ir visa LB valdyba (metų vidurkis 35) ir Vasario 16 gimnazijos direktorius (35 m.) yra augę ir brendę išeivijoje. Pastebėtina, kad naujai iš Lietuvos atvykusių jaunuolių organizacijų vadovybėse beveik nėra (trys vadovauja LB apylinkėms).

Su savo organizaciniu tinklu Vokietijos lietuviai turi susikūrę paveiklų įrankį vykdyti uždavinius, išplaukiančius iš laiko reikalavimų. Koks to tinklo patvarumas, būtų ateities svarstymų dalykas.

III

Pagrindinė V. Vokietijos lietuvių organizacija yra Lietuvių Bendruomenė. Iš Berlyne įsteigtos Lietuvių piliečių sąjungos, II pas. karo metu persiorganizavusios į Lietuvių sąjungą Vokietijoje, 1946.III.4 išaugo Lietuvių tremtinių bendruomenė, kuri apjungė visus lietuvius tremtinius ir pabėgėlius.

1950.II.16 LTB centro komitetas persiorganizavo pagal PLB nuostatus (pirm. dr. J. Balčiūnas). Pirmoji VLB Taryba posėdžio buvo sukviesta 1950.VII.20 į Šveinfurtą, kur išrinko ir pirmąją VLB Valdybą (pirm. inž. Pranas Zundė).

VLB pirmininkais yra buvę: dr. Jurgis Balčiūnas, dipl. inž. Pranas Zundė, dipl. teis. Juozas Bataitis, Erdmonas Simonaitis, dipl. chem. Karolis Drunga, dipl. inž. Lubomiras Proinskas, kun. Bronius Liubinas, dipl. teis. Izidorius Rugienius, kun. dr. Jonas Aviža, inž. Jonas K. Valiūnas, Jurgis Barasas, dipl. teis. Justinas Lukošius, mok. Andrius Šmitas, vyr. mok. Vinčaudas J. Damijonaitis, inž. Juozas Sabas.

VLB Valdybos įstaigoje pradžioje dirbo net 7 tarnautojai. Laikui bėgant jų skaičius mažėjo, pagrindinis darbas turėjo būti atliekamas pačių valdybos narių. Nuo 1955 metų sandomos reikalų vedėjas. Juo buvo E. Milkauskas, J. Bataitis, E. Simonaitis, A. Mariūnas, V. Bartusevičius ir J. Lukošius (pastarasis ilgiausiai — nuo 1968.VII.1).

Vokietijos LB valdybos būstinė iki 1952 m. pradžios buvo Bad Salzfluene, iki 1954 m. pradžios Hannoverijoje, iki 1959 m. pradžios Weinheime a.d.B., o nuo tada Romuvoje (Lampertheime-Hiutenfelde). Ten 1953 metais nupirktą Rennhofs piliis su 4,5 ha žemės. Ten 1954 m. sausio mėnesį persikelia į Vasario gimnaziją, 1965 m. buvo pastatytas mūrinis klasių pastatas su raštinėmis ir virtuve-valgykla. Tolimesnę statybą, naują mergaičių bendrąbutį (1972) ir naują berniukų bendrąbutį (pradėtas 1985), vykdė jau Vasario 16 gimnazijos kuratorija.

1984.VI.6 gaisras sugedo Romuvos pilies stogą ir viršutinį aukštą. Piliis buvo iš pagrindų atremontuota pritaikant ją naudoti lietuvių kultūriniais reikalams.

Romuva yra Vokietijos lietuvių organizacinio ir kultūrinio gyvenimo centras. Čia savo suvažiavimus, susirinkimus ir kitokius renginius ruošia visos lietuviškos organizacijos Vokietijoje.

Nariai ir apylinkės. 1951 metais buvo 10.271 organizuotas LB narys. Lietuviai gyveno 155 vietovėse. 1964 metais buvo 3.096 nariai pasiskirstę į 50 apylinkių (jau tada nevisi priklausė LB). 1967 metais, priėmus naują statutą, buvo reikalaujama iš kiekvieno bendruomenės nario raštiško pareiškimo, kad nori būti ir toliau LB nariu. Nuo tada registruotų LB narių skaičius pastoviai yra apie 1.000 (priskaitant ir šeimos narius — apie 3.000). 1985 metais veikė 30 apylinkių: Bad Zwischenahne, Berlyne, Bielefelde, Bocholte, Bonn-Kioline, Bremene, Darmstadt, Dortmund, Diusseldorfe, Geestachte, Hagene, Hamburge, Hanau, Hannoverijoje, Kaiserslauterne, Lebenstedt-Salzgitteryje, Liubecke, Mainze, Memmingene, Miesau, Miunchene, Miunsteryje, Neustadte/Holst., Pinneberge, Rastatte, Romuvoje, Saarlände, Schwetzingene, Soligene ir Stuttgarte.

Veikla. VLB valdybos veikla eilę metų sukosi apie Vasario 16 gimnaziją. Nuo 1968.VII.1 gimnazijos tvarkymą perėmė tam sukurtas naujas organas Vasario 16 gimnazijos kuratorija.

Dar 1952 m. V. Vokietijoje veikė 4 lietuviškos pradinės mokyklos su 86 vaikais (Wehnene, Diepholze, Memmingene ir Miunchene) ir dvi lituanistinės (vargo) mokyklos su 37 vaikais (Geestachte ir Neustadte). 1954 metais buvo 18 lituanistinių mokyklų su 310 vaikų. 1960-1970 veikė 7-10 lituanistinių mokyklų. Jų skaičius nuolat mažėjo, nuo 1980 metų tėra viena ar dvi (pastoviausiai veikia Miuncheno mokykla, kur yra ir vaikų darželis).

Iš kultūrinių renginių tektų paminėti centrinius Vasario 16 minėjimus (1961 — Frankfurte, 1963 — Hamburge, 1964 — Mannheime, 1965 — Heidelberge, 1966 — Romuvoje, 1967 — Weinheime, 1968 — Mannheime, 1969 — Mainze), o nuo 1980 metų jie vyksta kasmet Hiutenfelde.

1956 Romuvoje ir 1961 Hannoverijoje buvo suruoštos kultūros dienos, 1963 Karlsruheje lietuvių liaudies dainų ir šokių koncertas ir visa eilė kultūrinių kelionių su dainininkais, aktorais ir menininkais po įvairias Vokietijos vietoves. Minėjimus ir šventes su menine programa ruošia taip pat atskiros apylinkės ir VLB valdybos įgaliotiniai prie kraštų vyriausybės.

VLB apylinkių darbuotojų suvažiavimai vyksta nuo 1955 metų, pradžioje kas dveji metai, vėliau kasmet.

(Bus daugiau)

Lietuviai pasaulyje

ALGIS KOVALSKIS

Australijos lietuvis Algis Kovalskis prieš keletą metų atsikėlė į Tasmaniją, kur pradėjo organizuoti nuotykių mylėtojų pavojaingas keliones po krašto sunkiai įvažiuojamas laukines vietas: miškus, kalnus ir dykumas. Tasmanijos gamta labai graži, miškai tokie tankūs ir, kaip rašo anglų spauda, neįžengiami be automatinio pjūklo ir lietuvių gido.

AKTORIUS S. RIMKUS

Rugpjūčio mėn. britų televizijos filme apie Airijos neramumus „Hidden Curriculum“ aktorius Steven Rimkus kritikų buvo gerai įvertintas. Jis vaidino buvusį mokinį, kuris tapo teroristu.

LIETUVIŲ KILMĖS AKTORĖ

Į Angliją ilgesniam laikui atvyko ir dabar vaidina teatruose 27 metų Mary Cornford. Ji yra lietuvio, New Yorko gaisrininko, dukterė. Anksčiau studijavo istoriją Cambridge universitete, bet vėliau pasirinko aktorės karjerą.

ASMENIŠKOS DOVANOS GIMINĖMS LIETUVOJE

Po naujų pertvarkymų ir taisyklių pakeitimo siuntiniams siųsti į Lietuvą, padėtis stabilizavosi ir dabar galima siųsti daug vertingų ir naudingų dovanų savo artimiesiems.

Pasiunčiame jūsų pačių dovanas, arba priimame užsakymus geros rūšies prekės už prieinamą kainą.

SUDAROME TESTAMENTUS, administruojame nuosavybes, išrūpiname Lietuvoje gyvenančioms žmonoms pensijas, PER-SIUNČIAME PALIKIMUS Į LIETUVĄ PRAKTIŠKIAUSIU, NAUDINGIAUSIU IR TINKAMIAUSIU PAVELDĖTOJUI BŪDU.

Dėl smulkų informacijų ir patarimų prašome rašyti:

Z. JURAS,

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB. England.
Telef. 01 - 460 2592.